

Any XVI

Barcelona 23 Abril de 1903

Com les gotes del Abril
 se diu que valen per mil,
 ella ab frenes y afany
 ab gotetas de xampany
 se burla d'aquet mon vil.

De dijous á dijous

AIXÓ n' es un desmánech, tots son uns. Be n' es de trist que lo podrimaner dels partits polítics monárquichs, no tant solzament n' hagi portat l' Espanya á la ruina material y moralment; privant son renaixement d' arrel y de soca, per voler tots gandirs de sos tresors... n' era també necessari, per' aquesta volta, veurer de presentarlo lo destrempament, y manca d' altesa de miras del partit republicá, quan tothom te clavada en sos homens la vista al enfront de 'l grandios espectacle de sa unió en l' Asamblea de Madrid, d' ahont sortí proclamat capitost en Nicolau Salmeron.

De Llevant, bufan mals vents, de forta tramontana, que sacsejan la marxa majestuosa del partit republicá Espanyol. Valencia, la sultana, n' ha vist arrasar son florit verger de planters republicans, per l' intransigencia de dos capdills, en Rodrigo Soriano y en Blasco Ibañez, quals fraccions han llenyat á la fás d' un partit que deuría serne tot concordia y armonía l' espectacle de sas rancunias y desavinensas, arrivant á garrotadas pe'ls carrers, com si no fos sagrat pe' l nom qu' ostentan lo respecte que 'ls bons y honrats ciutadans se deuben mutualment.

En Salmeron que 's trovaba ja á Barcelona, pera dirigir personalmente la campanya electoral que s' ens acosta y de quin bon tacte y coneixements n' esperava tothom fermes resultats, que trontollesin tota l' organisació política presenta ha tingut d' aparèixer hi sobtadament, com general que veyentne flaqueriar un puesto que 's creya ferm de son exércit, corre afanyós per animarlo ab sa presencia, infiltrant coratge y arreglant en la ratlla deguda sos soldats.

Tots els prestigis y una vida immaculada com la d' en Salmeron gindrán prou valiment, pera fer entrar als valencians, per las portas de la rahó?

* * *

Sempre n' es de desconsol lo cas y per' aixó 's fregan las mans de goix, els que en tremolan, quan miran valents y units, obedients á la veu de son capdill als republicans de la terra espanyola, envérs allá d' allá 'hont surt 'l sol.

Passará la turbonada, qu' oydá descarregui en mar y l' Arch de Sant Martí lluhirá sos colors brillants apuntalats als pilans de la Ibérica península cobrint-la com doser encisador.

* * *

L' esperit 's gaudeix mentrestant en las regions puras de l' art, mes tranquilas y serenas que las de la política, malgrat també un bon xich trontolladas, per motiu del mal gust que 'ns ve demostrant lo públich barceloní, que mentres concorre y aplaudeix espetacles teatrals grollers y llepisosos, engrescantse contemplant bellesas bon tros encartronadas y formas de cotó fluix que excitan la lascivia, no mes que per anar vestidas del color de las carns, deixá en la més espantosa soletat las representacions artísticas de 'n Zacconi, que fá molt poch temps s' n' ha anat de Barcelona.

Artistas tant genials com aquest actor, no 'n corren pas gayres avuy en dia, n' hi ha companyias tant complertes y tant homogènias en son complert tampoch. Ben bé han pogut estudiarho nostres artistas amichs de ferho, que 'n son ben contats.

* * *

No volém pas fer la crítica d' nna obra determinada, perquè en Zacconi ja es fora y resultaria estemporani, ensemps fora de lloch; aném per via de divagació á parlar de 'l treball artístich de 'l actor genial y mouer l' atenció dels lectors de LA TOMASA perquè quan retorni, com ho tèm promés, no se 'l deixin perdre ja que 's cosa que s' ho val.

La manera de fer d' en Zacconi n' es pulcra y atitllada; sempre realista perquè de 'l natural estudi treu patró per las sevas creacions. No persegueix may l' efecte ni menos busca l' aplauso nerviós del moment psicológich; no s' encarna al moll del espectador portantlo á la realitat de la vida, fins en las obras d' en Shakespeare mes idealistas, com ho es l' *Amlet*, que 'n las escenas d' l' aparició de son pare, transforma's ab un il·lusionat verdader d' un modo may vist per cap altre actor.

Ni en Salvini; ni en Rossi, ni en Mayeroni, que 'ns recordém ben bé de tots, havían produhit l' emoció del extásis com ho fá en Zacconi, y en *Otello* fa esgarriar, la veritat ab que arriba á la final venjansa, portada á tant grau d' intensitat, com l' autor mateix no se 'l podia pas pensar.

Si de l' alta tragedia ens en passém á la comedia discreta y riallera 'l trovém en *La bisbètica dommata* plé de gracia y d' agudesas dins son rol naturalíssim, carregantlo fins lo punt convenient per encastar dins lo cervell dels oyents las sentencias filosóficas de 'n Shakespeare bó y fenthi somriure 'ls llavis ab suau delecte al oyent de bon gust.

Per sort no n' es pas lo teatro clássich lo quin solzament conrehua en Zacconi; lo moderníssim de l' Ibsen, d' en Hauptmann y altres autors de las terras del Nort se 'n emportan las sevas preferencias tractantlos ab tot lo carinyo y amanyagement de sa manera de fer, polida y detallada, que tant be s' encarna en son sí, més que 'l públich gros, no l' entenga en tal mena de travalls... qu' encara no hi ha entrat, malgrat els esforços lloables d' en Zacconi, que com actor genial que n' es, crea cada vetlla y fa diferent, sens may decaurer, millorant sempre y embadalint cada colp mes ferm, als bons espectadors que tenen la fortuna de poderl' seguir en totas las representacions; perquè de las que dona en Zacconi no s' en pot deixar perdre ni una.

* * *

A son temps LA TOMASA ha honrat sa portada, ab lo retrato d' aquest actor y després ab lo de sa primera dama senyora Cristina, que n' es un' altra eminencia en son art; fentlos aixís l' acatament de present. Aquestas ratllas, son l' arreveure de sa sortida, la nota de l' anyorament d' aquest incógnit admirador, que no 'n te prou ab las mans per picar y fa servir la ploma topera que té á las mans, per rendir aquest tribut al geni, que 's mereix molt millor plectre.

CALIXTE PI Y XARAU.

LA YUYTADA

L' ex-figurí d' Inglaterra;
de la Albió lo vell *dandy*;
lo *smart* de la Gran Bretanya;
lo gran *mister* fletxa *miss*;
lo Tenorio de *miladys*
pesadilla dels marits:
lo rey que guanyá al Sud d' Africa
lo nom d' Alexandre.. *l xich*;
lo descendent dels *Eduardos*,
l' Eduart que fa set. . y mitj;
desde 'l *peñon* prenent vistas,
(qu' es lo grá al nás que tenim)
fent ls tatos per la *Linea*
y voltant d' así y d' allí,
ens ha fet molt mala espina
tenint en compte 'ls seus fins
y atesa la barra inglesa
quan filustran un país
qu' ells creuhen pot convenils'hi,
ja que may se veuhen tips
de conquistas... á má armada
perque son molt llarchs de dits

La visita que va ferne
á Gibraltar lo tal *sir*,
lord ó *par*, ó... lo que siga.
no 'ns ha de fer gayre *chic*
perque pot dur molta cúa
á pesar d' haver llegit
que mes tart ha fet protestas
de qu' hem de ser molt amichs
y qu' estima molt á Espanya...
(com lo gat al ratolí).

Perque jo no mes me fixo
en aquell adagi antich
que ja l sentia á dí á l' avia
mon pare 'l any 35:
«quan te voltin 'ls *inglesos*
ja 't pots comensá á amanir »

Y si 'ls *inglesos* 'ns voltan,
'ls *moros* segons he vist
guaytan desde l' Alcazaba
nostras possessions d' allí
ab l' ullera del nov Roghi,
que té un ull d' alló mes viu
y está fent las babarotas
desde la frontera endins
per los voltants de Melilla,
volent sernos també amich
per poguer ficar la pata
en terra nostra, 'l *pillin*,
per fernos aguantá 'l *jaique*
durant la guerra civil

qu' entre ells ja fa temps que dura
y comprometrens al fi
ab 'ls *inglesos* de marras
que 'ns tenen u lats com dich.

De modo que considero
(mirada la cosa aixís
tal com se presenta clara
molt mes que 'l caldo aygualit)
que la situació espanyola
está sempre, com qui diu,
á mercé sempre dels *inglis*
y dels *moros* marroquis;
que si aquets son uns cotxinos,
son aquells uns porchs molt fins.

Per lo tant jo crech—*señores*—
que fentnos cárrech bón xich
del perill que 'ns amensassa
tant desperts com adormits
entre gent de tal calanya,
y ab Portugal per vehí
qu' es la nació llimpia—botas
del Eduardo set,.. y mitj,
es qüestió de fer molt ojo
y no fiarnos gens del Riff
que ja 'ns va *rifa* una volta
y no hem de reincidir,
recordantnos del adagi
que jo quan era petit
sentia á dí á la meva avia
y 'm sembla que deya aixís:
«quan hi han *moros* á la costa,
la pau sempre está en perill»

Lo morro fort dels *blasquistas*
y *sorianistas* allí
á la terra de las xufas,
del arrós y dels llubins
ha ferit la omnipotencia
del pontífex discutit
del nou republicanisme
que resulta un potpourri.

Y la Unió republicana
ja al neixer se 'n veu un tip
per volguer justificarne
son títol; perque está vist
que en lloch de procurá unirse
'ls seus compostos distints
volen anar per las sévas,
y units, ja están dividits.

A la República en *ciernes*
li passa (si es que 's pot dir)
lo que á aqueixas companyías
de cómichs que 'ls grans y 'ls xichs,

bons y dolents, vells y joves,
tots ells volen dirigir
perque en los cartells se vegi
lo séu nom ab colors vius.
De Directors sempre 'n sobran;
d' actors ne faltan sovint.
(are, 'n Blasco y n Soriano
ja 'm poden entendre): He dit.

Segons dictámen dels metjes
del *rey que rabió* d' aquí,
aqueix entero colitis
ó manera d' *anar llis*
(qu' en catalá del que 's parla
se 'n diu *corripias*) es fill
dels microbis de las ayguas
de Moncada ó de Dos-Rius,
ó dels de la carn de burro,
ó dels microbis dels vins
que no saben lo qu' es brisa,
ó dels del pá fet ab guix.

Lo cas es que tothom corre
ab 'ls elástichs als dits
cap al quarto de las pomas
ab l' «*ay*, que tinch *ay*, que tinch!»
y per mica que 's descuydi
se veu en un compromís
qui té las calsas estretas
ó bé 'ls calsotets petits,
sense que un remey se trovi
per tal cólich malehit
á pesar dels crits d' alarma
qu' hem donat tots 'ls vehins
devant d' aqueixa epidemia
que 'l que la arreplega es vist
que se li torna la panxa
igual-igual que un violí..
(Jo parlo per experiencia,
ja que apestat també estich).

Per més que no soch cap metje,
ni curandero, jo dich
que tal volta aqueixa pesta
es un empatx de mitins:
fins las eleccions no acabin
creguéu que anirá seguint
fent víctimas la tal *passa*;
puig si haig de ser franch, per mí,
no es mes que una *canguelitis*..
(Sinó, ja m' ho sabréu dir).

PEPET DEL CARRIL.

Si será, si no será

A jugar por los síntomas
que ofrece Monegal,
bien puede estar enfermo
bien puede no lo estar.

Pais perdut

Hem quedat sense colonias,
y ara perdrem lo *saturo*
perque 'ls toros han pactat
no deixá viu á un torero.

GENT DE CASA

Els dos amors

La Rosaura ja havia anat a plassa a comprar, arreglat els pinsans y passarells que presoners en sas gabias penjadas al brancal del balcò, russinyolejavan com aixecant un himne de llibertat a la primavera après endressat casa, a pariat la roba de las festas al noy... en fi tot lo que precisava aquell matí y malgrat aixó d' haver tocat las onze, en Salvi, son fill, encare no havia exit de sa cambra.

Si be es veritat que de bon matí la vella viuda feynejava procurant en lo possible apagar las remors pera no trencarli el són, passadas un parell d' horas ja no s' hi mirá gayre y cap allà a las deu al sarmandejar els matalassos y estarpontins del seu llit, plà qu' ho feya fort.

—¿Qu' es estrany que trigui tant a eixir?—se deya, may s' hi havia tombat fins a n' aquesta hora.

Y després de duptar una estona per si 'l despertaria o no, determiná cridarlo, arriantse fins a una porta que trucanhi ab els nussos dels dits, s' esbaldellá ovirant a dins la cambra la claror esmortuhida d' un llum d' oli.

—¡Y are!—feu concirosa. Y la obrí mes.

Llavors esguardá al fons y vegé a son fill de colzes damunt una taula que li servia d' escriptori, engrapantse la testa, esburrifada aquésta, ab el rostre groch, demacrat, fixos sos ulls negres, emerilats per duas franjas moradencas, violent, nerviós...

—¡Noy!—exclamá la Rosaura tremolosa. Mes en Salvi no 's mogué.

—Noy,—repetí conmoguda al notar el llit regirat y 'ls abrigalls a terra. ¿Que 't passa? ¿Que tens? Y s' hi atansá.

Llavors ell se deixondí, feu escorre sas mans per damunt els cabells y al girar la testa se trová fit a fit ab los ulls de sa mare, ab uns brassos que 's posavan convulsius damunt sas spatllas...

—Fill meu, ¿digam que tens?

—Res, no es res; deixeu-me...

—No m' enganyis. ¿Qué 't passa? ¿Còntamho tot! Las mares qu' estiman a sos fills tenen dret a saberho tot...

Y se 'l endugué cap al menjador; un menjador net, emblancat, petitó, cofoy, ple de vida y claror que traspuava per la persiana plegadissa d' aquell balconet enverdit y florejat per clavellinas y horténsias.

—¿Que tens?—preguntá ansiosa assentantse a son costat y agafant, confonent las mans.

En Salvi acotá 'l cap, llensá un sospir d' ánima martiritzada, de cor malaltís, un sospir d' aquells qu' al eixir del pit, evocan al sentiment propi, fent brollar llágrimas als febles y consumir als forts d' esperit, y com si sentís fugir sa vida al pronunciarla, exclamá:

—¡Ella.!

Y restá balandrejant el cap. Sa mare 'l fitava ab quimera, punyía més sas mans...

—¿Qué, ella...?—objectá al fi volgüent esborrar lo que sa pensá massa endevinava.

—Ella...

—¿T' ha deixat pot ser...? ¿Digas...? ¿T' ha deixat fill meu?

Un ajupiment més de testa signá que sí.

—¡La orgullosa...! ¡La falsa...!—clamá la Rosaura sortint d' un aclaparament momentani.

Y restá una bella estona sens bastreure un mot, mirant a son fill ab aquella tendresa qu' emociona, apropant, de poch en poch, sens adonarsen, sas testas, barrejantse sos cabells, frech a frech els rostres.

Las llágrimas silenciosas que d' indignació s' esmunyían per las galtas rugosas de la mare condoluda y que mullavan las del fill, feu qu' aquest s' avivés y 's redressá, acarónt a la qui li doná l' esser, volgüent llegir son pensament en el fons de sos ulls...

—Ja t' ho deya qu' aquella dona no t' estimaria may,—exclamá ab el sagell de la tristesa al rostre.

—¡No ploréu! Me feu mes mal encare...

—¡Com t' enganyava fill meu!

—¡Mare!

—Es una falsa, tens d' aburrirla, com jó.

—No puch; no podré may.

—Es que jo no ho vull que sofreixis.

—L' estimo ab deliri, son recort atentaré ma vida ¡mon cor es d' ella!

¡Quina punyida a n' el de la pobre Rosaura! Refusant las mans de son fill s' aixecá de sopte y fugint en vers sa cambra arrencá un amarch plor, un plor de gelosía esferehidora, de nin rebutxat, de velleta isolada.

—Oh no mare, vos no m' heu entès—cridá afollat y eternit en Salvi, corrent a deturarla.

—No, tu no mes vols a la que 't menyspreuha; no m' estimas a mí.

—Ab tota l' áhima.

—No, que ton cor es d' ella.

—Primer vostre, tot vostre... Perdonéulo a n' aqueix aymant, mare; compadiusen.

Y s' agenollá a sos peus sanglotant, volgüent ofegar unas llágrimas qu' eixían abrusantas.

Mes la Rosaura frisoza l' aixecá, obrintli els brassos hont en Salvi se llensá frenétich, apretantla contra son pit. Ella plorava y reya alhora com una benigna, petonejant després de molts anys a aquell rostre ossós, marcit que a la velleta se li apareixía de nin prompte a adormirse ab la remor de son esclat amorós.

Las campanas tocavan a mitj día, els brivalls pel carrer xerrotejavan alegroys, els pinsans y passarells ab sos penchs-penchs, carretillas, ta-tat-xanhits y viscums, esbandan cants de festa per aquell menjador de rajols fregats y vermells com si hi haguessin esgranat magrietas; tot donava goig, fins las corolas de las clavellinas ab l' oreig brandavan galejantas y com endressant una ardenta salutació a aquells dos essers que sagellavan son amor ab besos exits de l' ánima.

ARTUR FERNEN.

Cantarelles

A n' el fondal del meu cor
una font hi ha sortit,
ella es qui 'n llenga á tot hora
cantarelles; á desdir.

Passarán dias y nits,
y el teu amor minvará,
¡jo de pena moriré!
tú ab un altre 't casarás. .

Ella prou que m' estimava;
(els àngels no enganyan may)
pro era rica.. jo so pobre,
¡y ara 'l ploro el desengany!

Son els teus ullets, ingrata;
com el dintre d' un mirall:
¡que á n' el seu fondo retrata,
lo que no hi ha tingut may!

Es ton rostre modelat,
un ramell de ricas flors;
del que 'n surt quan es badat:
¡la mar de perfums y olors!

Dos cels son las tevas ninas:
tos llabis, pomarets d' or;
tas galtonas, clavellinas;
y lo restant... un tresor.

ANTOLÍ B RIBOT.

Guatllas y verdums engrós
hi há en la Rambla dels Aucells,
lliris, violas y clavells
hi ha en la Rambla de las Flors.
Pro 'l que á mi m' estranya molt
qu' entre flors hi fassi niu
un auzell que s' diu *Perdiu*
estant com está de dol.

ALBERTET DE VILAFRANCA

Ara m' acaban de dir,
que de mi estás tant contenta;
y tu y jo no 'ns casarém
si ta mare no 's reventa.

Si t' agrada 'l meu festeig,
á mi m' encanta 'l teu ayre;
y cad' hora noto mes,
que com ta mare ets xarrayre.

De ta mare diu tothom
que té tant poca paraula;
per poch que t' hi semblís tu,
serás bona gata maula.

No se amich sens interés,
ni fadrina de cor noble;
mes conech pel mo t orgull.
certas noyas del meu poble.

BATANER DE MANLLEU

Ans la divina justicia

Cami del cel, duas ánimas
Un jorn se varen trovar;
L' una blanca y resplandenta,
L' altra d' un coló emboyrat.
De sopte digué la fosca
A la clara:—¿Ahont creus qu' irás!
— Jo no ho sé ..

—¿Y no tremolas
Pensant en l' infern que ja
Obert devant teu 's trova?
—No, no; no hi he pensat may,
Puig tinch neta la consciencia.
—¿Tu? !Pro si ets un condemnat
Y exclafi 'n una riallada
Que molt lluny va trontollar.

* *

Quan al devant arriaren
Del tribunal de Jehová,
Aquéix va llegilshi 'l fallo
Qu' havia á abduas format:
La clara 's quodá á la gloria,
L' altra tenia d' anar
A l' infern: — Perdonéu pare —
Digué esta no veig ben clar
Vostra divina justicia
En lo fallo qu' heu donat,
Puig á aqueix que m' acompanya
En el cel lo feu quedar.
Quan va ser allá á la terra
Un incrédul condemnat;
Y jo ¡ay! que cada dia
Per vos estava resant,
Que sempre assistía á missa,
Y 'm purgava dels pecats
Anant al mes, ab constancia,
Quatre cops á confessar,
Que per servos agradable
Sempre estava dejunant
Y que feya altras mes cosas
Que déu fer tot bon cristiá,
¿Trovéu just qu' á l' infern vagi
Ja que tant bé vaig obrar?
—Si: es allí—Deu li contestá—
L' únich lloch ahont pots anar,
Pensa n els homs qu' algun dia
A la guerra vas matar,
Ambiciós y sanguinari;
Pensa que quan te nombrá
So monarca un poble lliure
Lo vares tiranisá
Talment que tots els teus subdits
Fessin un remat de xays;
Y pensa que 'n l' opulencia
Has viscut sens treballar.
Y aqueix del que tu te 'n reyas
Vá ser un ciudadá honrat
Fou pare aymant qu' á sa esposa
Fidelitat va servir,
Y suhant á totes horas.
Sempre va guanyarse 'l pá
Per xo 's queda aquí á la gloria
Puig ja se l' ha ben guanyat.—
Callá; y al veure que l' altre
Se 'l contemplava assorat,
Ab veu plena de dolcesa
Li digué 'n tó paternal:
—¿Son las obras, fill, qu' als homes
Els fan dignes, bons y honrats!

ANTONI CANTALLOPS.

Sotanadas

Era á un poblet de fora,
ja parlo d' un grapat d' anys ..
lo senyor rectó era un home
trempat com ell sol. Veuran
qu' un día estava á la trona
al poble sermonejant
¡germans meus! qu' atents com
(sempre
m' escolteu: deya cridant,
recordéu lo que sant Pere
un día vá di á Sant Pau,
recordeu bé las paraulas
que tingueren, ¿no n' hi ha cap
de vosaltres que recordi
lo que li va dir?

Cremat
de sentirlo, fa un de l publich
¿Be que li vá dir? veyám
—Si ho sapigués, per ventura
m' estaria escarrasant?
Ja fa un hora qu' ho pregunto
y ningú m' ha contestat.

JOAQUIM MALLEU.

P E S S I C H S

Perqué no 'm vaig casá ab tú
sé que dius qu' encare ignoras;
¡en ta hermosa joventut
eras massa capritxosa!

Avans éram tan amichs
que á tot arréu 'm cridavas,
y del jorn que 'm vaig casar
que ni 't dignas saludarme.

Quan estéu ab el xicot
festejant els dos á solas
si parlessin las parets
que n contarían de cosas!

¡Mil rendits adoradors
¡lo seu amor van brindarte
com cap d' ells fou escoltat
¡ves mirant lo qu' are 't passa!

La noya que no vol pols
que no vagi pas á l' era;
¡si acás no vols més pessich,
donat un punt á la llengua.

F CARRERAS.

¿QUE ES EL MON Y QUE ES LA VIDA?

Es una eterna mentida
sortida del cap de Deu;
y aixi els qu' estém en la terra
lluitem en continua guerra
tant sols pel capritxo seu!

J. MONTABLIZ.

—¡Arreplega, mal parlada!
 —¡Juro que la pagaré!
 —¡Calla, Ves enrogallada!
 —¡Calla, és a través de Catalunya!

Malair de conveniencia

—Sr. Alcalde, hi ha una Comissió que desitja véurel.
 —Digals que no 'm llevaré fins passadas las elecciones.

TEATROS

LICEO

Aventurat era debutar artistes desconeguts de nostre públich ab *La Bohème*, ópera tant manosejada y que ab tot y lo poch temps que té de vida, s' ha sentit per verdaderas eminencias, pero ab artistes de tanta importancia com son la Sra. Pandolfini y lo Sr. Zeni no 'ls podia ser obstacle de cap classe, preveyent que ab lo desempenyo de sos rôles respectius hi habian de lograr verdaders triunfos, com aixís ho conseguiren; mereixent los honors de la repetició lo *racconto* del primer acte y famós *quarteto* del tercer.

Molt bé se vegeren acompanyats per la Srta. Lopeteghi y Sr. Rossato. Los demés artistes inclós lo mestre, no més que regular.

Dissapte se cantá lo *Tristano è Isotta* y ja siga que la Sra. Adiny sas facultats van decreixent, ja per la petita veu del Sr. Vaccari, ja per la falta de ensajos ó á que lo mestre Sr. Colonne es una celebritat pera concerts pero no pera óperas, lo cert es que son exit no arribá á entussiasmar fins al tercer acte, per lo tant dit está, que en la present temporada lo *Tristano è Isotta* ha tingut no mes que un éxit regular y encara es degut al respecte que s' han merescut los artistes que en l' any de son estreno 1899) arribaren á electricisar.

Pera avuy en definitiva, está anunciat lo debut del tenor catalá Sr. Valls, que la Empresa Bernis en son afany de protegir y alentar als compatriotas que 's dedican al art l' rich, 'ls ha ofert la escena de nostre gran teatro, com ho feu antes ab los tenors Palet y Utor.

Celebrarem que las bonas noticias que tenim del Sr. Valls se confirmen, puig aixís tindriam un nou artista que honoraria nostra patria.

Pera dissapte próxim se prepara l' estreno en Espanya de la ópera del mestre Ciléa, titulada *Adriana Lecouvreur*, qual ópera sigué estrenada ab gran éxit en la Scala de Milán per la Sra. Pandolfini, artista que també la estrenará entre nosaltres.

ROMEA

Per descuyt involuntari deixarem en la setmana pasada de fer revista de tres obras novas que s' habian estrenat en la mateixa.

Dugas son del Sr. Iglesias y sos tituls *Flor tar tana* y *La reina del cor*; sent la primera, un notable quadro ab ribets de saynete que un cop mes lo seu autor, ha fet gala de la maestria en pintar las costums de nostra terra. Llástima que lo final vingui precipitat y no *digui* rés, del contrari, seria de lo mes ben escrit y pensat que té nostre teatro.

La reina del cor, era ja estrenada en l' época del teatro lirich catalá y are deslliurada de la música, resultá un apropiat quadro de costums, si be un xich enllasgut.

L' altra obra es *Els calaveras*, traducció de una obra francesa que ja sigué trasp antada en castellá ab lo titl de *Bebè ó el chiquitin de la casa* y que fá alguns anys nos dongué á coneixer lo célebre y malograt actor senyor Mario.

L' arreglo de *Els calaveras*, está fet per lo Sr. Ferrer y Codina y ab dir que en ell hi ha empleat tota la seva bona sombra, está fet son millor elogi.

Las escenas tenen lloch ab las mes grans rialladas del públich, que celebra aquellas ocurrencias, encare que algunas vegadas son un xich massa carregadas de mostassa.

La execusió tenint en compte lo quadro cómich de la casa, dit está, que resulta inmillorable.

L' últim estreno ha sigut lo del drama *L' héroe* del senyor Rusiñol, que sens dupte recordant l' entussiasme que promogueren los seus *Jochs Florals de Canprosa* buscá una segona part, trovantla ab *L' héroe*.

No farém critica d' aquesta obra, perquè creyém no se la mereix, donat que á nostre entendre es l' atreviment (per no dir altre cosa) mes gros que s' ha fet en lo teatro.

Si l' atreviment, com hem dit, fos per alguna cosa bona, menos mal, pero es pera demostrar que son autor ab tot y la bona posició que ocupa, es un dels sers mes degenerats y desequilibrats que puguin existir.

No 's pot concebir *L' héroe* sinó en moments de perturbació mental.

Ab tot y lo gran éxit, lo millor del teatro catalá, com digueren los sabis de *La Publicidad*, ha sigut retirada la obra al anunciarse la segona representació y son autor ha tingut la *delicadesa* de anarsen á França.

¿Si tant *vaient* y *héroe* vol ser, porque no aguanta la *tempestat* que li venia á sobre?

Sembla que ara hi há en estudi altra obra del senyor Rusiñol.

Y donchs, que s' han fet aquella llista de autors y obras que la Empresa anunciá al comensar la temporada?

¿Que no hi há cap més autor á la casa, que havém de veurer tant seguidament lo nom de 'n Rusiñol.

NOVETATS

Molt ben rebuda ha sigut la transformació que ha suferit aquet teatro ab las *varietés* que de diumenge hi actúan.

Las principals atraccions que 'n forman part, son: Mr Chassino, tan bon imitador del cant dels ausells com notable siluetista de mans y peus; *Trio Perez*, en son marvellós treball en la escala; la parella masculina Morris, verdaders excéntrichs; Miss Bartho notable batllarina y de forsa extraordinaria en las puntas dels peus; Mlle. Delagarde, coupletista de fina dicció y bonica veu; Mr Lion, excelent prestidigitador; troupe Stars en sas dansas inglesas y en l' original *Che Valk*; Mlle. Ligie, en la copia perfecta de cartells artístichs del célebre pintor Mucha y Los Davis, en son treball *Lo circul de la mori* demostrant que son uns ciclistas sumament extraordinaris.

CATALUNYA (Eldorado)

Dimars últim, s' estrená *Elixir de amor* de autor desconegut en la lletra, y ab música del mestre Manen.

Tant lletra com música, es tan poca cosa, que á no haverhi compromís ab la Empresa, creyém que no 's repetiria.

L' un autor no pot culpar al altre del resultat; tots dos, ho han fet prou malament.

Hem dit malament, y potser no es aquesta la frasse que verdaderament se mereix, *Elixir de amor*. Lo género á que vol perteneixer, los vé gran, s' ha de possehir l' ambient especial de aquesta classe de obras y ni l' autor de la lletra ni l' de la música, lo posseheixen. Tots dos, volém creurer, que en altre género, poden brillar mes.

Es una lamentable equivocació.

La companyia, pel seu cantó, també ajudá á que la obra quedés ensorrada.

Al final la *claque* cridá als autors, y sols se dongué coneixement del de la música. ¿Perqué lo de la lletra, té tant empenyo en amagarse?

No veu que tothom ho sabia, que era lo senyor Ferrer y Codina.

GRAN-VIA

La Empresa d' aquet teatro á fi de donar tota la variació possible en los espectacles, desde dilluns hi ha anyadit lo de la célebre *divette* Mlle. Debrige, que obtingué un triumfo en sos *chansonnettes*, per la intenció, finura y gracia expresiva ab que los cantá.

Ditas qualitats juntadas ab lo luxo artístich que vesteix y además per ser molt guapa, fá que obtingués un verdader triumfo, augurant á la Empresa verdaders beneficis per tant acertat ajust.

Pera avuy en definitiva s' anuncia l' estreno de *Los Figurines*.

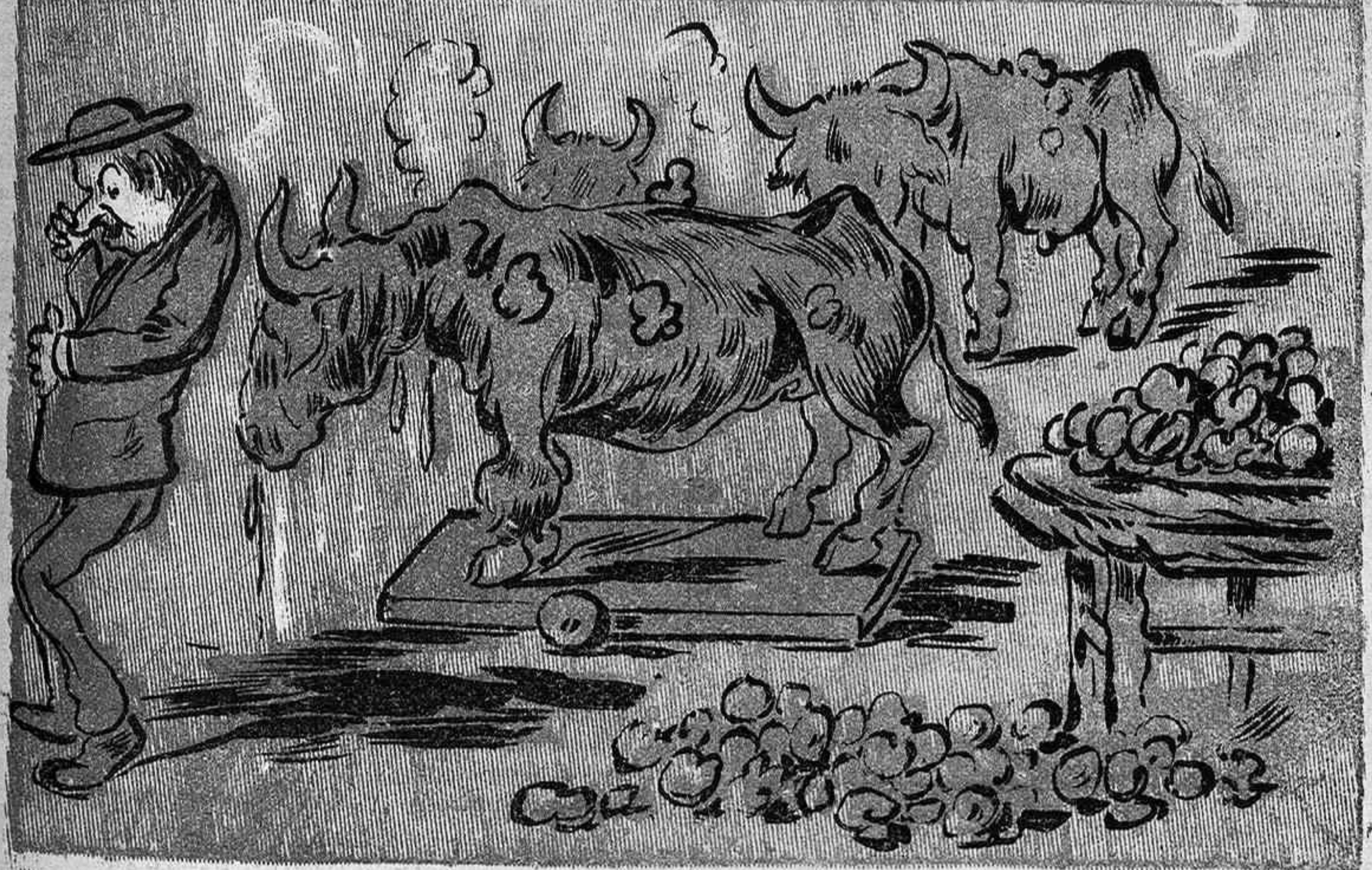
Ab tant que s' han anunciat veurém que resultarán.

UN COMICH RETIRAT

Barcelona es bona...

Atacats de *coliquitis* (?)
qu' ab las ayguas s' han causat,
no crech qu' aquesta familia
los alabi la ciutat.

Barcelona sempre es bona,
sentiran d'í a molta gent;
donchs, una mostra aquí 'n tenen
que parla prou clarament.

LLETJOS

Regirant varios papés
que guardo en un vell armari,
he trovat en un diari
que no vull citar d' hont es,
un escrit de un portug. és
que tractant cosas d' Espanya
fa una descoberta estranya,
que nos deixa molt (maltretjos)
y es, que 'ls espanyols som lletjos
y tots fem molt mala ganya.

Esplicarvos la sorpresa
que lo meu cor ha sentit
quan aytal cosa he llegit,
es imposible, ab certesa.
Si senyors, si, ab gran franquesa
y ab un descaro suprem
afirma que fastich fem
pel motiu molt natural
de que tots en general
al naixer lletjos naixem.

Fins avuy jo, francament,
sabia que 'ls espanyols
tots teniam molts bemols,
y que eram molt mala gent,
sabia perfectament
qu' hem sigut sempre pelons,
gitanos; busca-rahons,
que may hem sabut entendrens

capassos hasta de vendrens
la pell per fer patacóns.

Sabia qu' eram aixó
y molt mes, que di 'm sab greu,
pero lletjos! com hi ha Deu.
ho juro, aixó si que no.
Jo que creya ignocentó
y per tot ho pregonava
que lo unich que 'ns quedava
per fer lo pinxo una estona
era un xich de casa bona
¡Deu del cel com m' enganyava!

Qui ho habia de pensá
que 'ns possessin semblant fatxa
ó que nostra hispana fatxa
deixés tan que desitjá,
jo ja sé y ho puch prová
que á Espanya hi ha alguna cara,
molt fastigosa y molt rara,
se que hi han homes lletjots,
pro, vaja, que ho siguem tots
me sembla mentida encara.

En cambi, no va de bola
si al tal trompa havem de creure
qui bellesa vulgui veure
que contempli una espanyola
cosa que un xich aconsola

puig al menos dir podém
que encar que lletjos siguem
tots los qu' hem nascut á Espanya,
per tindre guapa companya
á cap estranjé envejém.

Deu va fernos al seu gust
y jo prou me guardaré
de censurar-lo, ni de
dir si fou just, ó injust,
Lo ser lletj causa disgust
pro en cambi es una gran cosa
la tindre guapa la esposa,
encar que si bé pensém
al fi de pensar veurém
qué també es molt perillosa.

Ja ho sabeu patricis meus
los que com jo presumiu,
segons un estranjé diu
sem lletjos de cap á peus
aixó ho diu en altas veus,
jo no dich ni si, ni no,
mes quan veij tan carrincló
paiseijar modernisat,
penso qu' hem degenerat ..
y, noys, crech que té raho!

EMILI REIMBAU PLANAS

¡Perqué plorar!

Jo sé Elissa que plorant
passas las horas del día
victima del primé amor
qu' era per tu mitja vida.
Si l' ingrát á qui 'l teu cor
havia donat Elissa
avuy á tu t' ha olvidat
per casarse ab dona rica,
pensa qu' era un ser tan vil
que no t' aymá gens ni mica
y que sent casada ab ell
no haurias viscut felissa.

¡Quantas y quantas hi ha al mon
que avuy plenas de desditxas,
si 's pugués desfé lo fet
ab goig se descasarian!

ROSETA SERRA.

Campanadas

Don Daniel Ortiz, qui ha vingut durant una pila d' anys
suscribint las *chirigotas* de *La Publicidad* ab lo pseudó-
nim de *Doys*, ha passat á mellor vida.

No es ara l' ocasió d' aquilatar los mérits que com á es-
criptor humoristich reunia 'l finat, á qui algunas vegadas
haviam atacat desd' aquestas columnas, pero no podém
deixar de consignar que 'l Sr. Ortiz tenia un bon número
d' admiradors que saborejavan ab verdadera fruició sa
chirigotas.

Nosaltres devant de la mort d' un home popular, olvia-
dant ressentiments periodistichs, nos condolem d' aquest-
pèrdua y acompan, ém á sa familia en lo dolor qu' experi-
menta.

Lo diumenje passat va estrenarse ab molt bon éxit, en la
Societat *Centre Republicá* (Bailén 130), un juguet cómich-
lírich original del nostre colaborador en J. Costa (Mon-
tabliz).

Porta per títol *Els Manolos* y en son conjunt se parodia
al tenor Manel Utor.

Foren moltes las riallas que s' esclafiren á causa dels xis-
tes que conté l' obreta que 'ns ocupa.

La execusió aná molt be, per tots quans hi pregueren-
part, que son la Sra. Puch y els Srs. Monné, Arán (P.), Sil-
vestre y Esplugas.

Nostra enhorabona al amich, per son últim éxit.

Lo regidor Sr. Marial, pot ser una bellíssima persona, pero pera espantar als ciutadans que tenen por de morir vestits, no n' hi ha d' altre.

Figúrinse qu' en plena sessió del Ajuntament va manifestar que tenia noticia de que aquesta *passa* barcelonina que se 'ns ha presentat en forma de cólich, y dispensin la paraula, era *nada* menos qu' un *còlera* ab totas las campanillas.

Hi ha qui ha volgut relacionar aquesta terrorífica manifestació ab la projectada adquisició de las ayguas d' un torrent y d' una riera, que segons lo susdit regidor son las ayguas mes potables que s' han conegut desde que molts ciutadans *beuen á galet*.

Si es broma puede pasar,
pero á este extremo llevada,
es una broma pesada
que á molts ha fet mal pensar.

Sembla que en la Casa de Socorro que hi ha instalada en lo Passeig de Colón, no hi ha sala d' espera pe 'ls infelissos qu' allí acudeixen en busca de curació, ja que se 'ls obliga á esperar-se al carrer sense tenir en compte sa delicada salut.

No es la primera vegada que la premsa s' ha queixat de la manera incua com se tracta als malalts pobres.

Aquí á Barcelona de qualsevol cosa en diuen *beneficencia*, y al cap-de-vall si beneficencia hi ha es pe 'ls que cobren pera tractar als indigents com si fossin moltons.

Varis republicans pensaren incloure en la candidatura republicana, á un obrer, lo qual es molt possat en rahó, puig es just que 'ls que tant bé produheixen á la societat, tingan representació á las Corts.

Pero ha resultat lo de sempre; l' obrer en qüestió no ha sigut designat per las Societats obreras com era d' esperar, sino que s' ha fet lo que podriam dirne un *encasillat* republicà designant á un boter anomenat Jaume Anglés, qui, serà tan bona persona com vulguin, pero que no durá, cas d' esser elegit, altra representació que la d' un petit grupo de *panxas contentas*.

Aquí á Espanya d' ideas lloables no 'n faltan, pero trovém desseguida la manera de prostituir las, mirant sempre per l' estra.

Acabém de soterrar un caciquisme y al instant n' inventém un altre. ¡Per aixó aném tan bé!

Dintre de poch s' anunciará la provisió de la plassa de Director del mercat del Porvenir, mitjansant oposició. Formarán lo tribunal lo president de la Comissió d' Hisenda, un concejal y 'l quefe del Negociat de dita Comissió.

Si hi há algun infelís que desitji pendre part en aquestas oposicions, li recordarém lo que va passar ab la plassa de director del mercat de Sans, que fou donada al opositor mes neula, gracias á son parentiu ab la dispesera d' un catalanista del morro fort que tallava 'l bacallá en la Casa Gran.

Si algú pensa presentarse, pensi que además de caure en un ridicul, li costará la broma un grapat de pessetas de paper sellat.

Aquestas oposicions si bé s' mira no serveixen per altra cosa que per burlarse dels opositors de bona fé y protegir los ingressos del Estat, y nosaltres prefeririam sempre protegir á n' en Justin, qu' es un beco molt agrahit, qu' al ministre d' Hisenda.

L' arcalde va suspendre l' altre dia d' empleo y sou als inspectors dels mercats qu' han autorisat lo sellat de la carn fa poch decomisada, que 'l director de la colecció Zoológica del Parque ha refusat per considerarla perjudicial á la salut de las feras.

Després de recomenar dita carn als joves que tingan la desgracia de tenir sogra ab unglas afiladas, trovém poch lo cástich donat als inspectors avants dits, suposant que son culpables, puig creyém qu' es tan criminal, ó mes tal vegada qui assassina violentment, que qui envenena ab traydoria autorisat la venda d' aliments contraris á la salut.

¡Quants n' hi ha que s' passejan tranquilament que farien un gran paper á presiri!

Los Srs. Ugarte y Acosta han entregat n' en Silvela un follet titulat «Gran apostolat de las senyoras» en que molts d' aquestas recomanan la candidatura católica.

Per la nostra part, nosaltres recomaném á n' aquestas senyoras, los plats y l' ayguiera.

Nos agradan mes las donas endressant la casa que ficantse en politica.

La Veu y 'l *Correu Catalá* qu' algún temps estavan á partir un pinyó, han tret ara 'l Sant Cristo gros y s' han clavat la gran palissa.

La Veu en son article titulat «Suicidi» treu foch pe 'ls caixals contra 'l *Correu*, y aquet en son article «Están perdidos» deixa á sa rival com un drap brut.

¡Arribá! Ara va bé.

Los dos contrincants varen fer plegats un negoci esguerrat, y com passa sempre en aquets cassos, s' han tirat los plats pe 'l cap.

No podia passar altra cosa tenint demunt la competencia d' una senyora tan xamosa y bonica com la República.

La Secció d' ARTS Y LETRAS del *Centre Líric Dramático* de Sabadell, ha organisat un Certamen literari, quina festa tindrà lloch lo dia primer del prop-vinent mes d' Agost.

Lo cartell consta de 22 temas diferents, devent esser remesos los travalls al Secretari del Jurat, Manso 35 per tot lo dia 4 de Juliol próxim.

Celebrarém que dit Certamen se vegi molt concorregut.

CUPÓ PRIMA N.º 73 (1)

Que dona dret á adquirir per

UN RAL

la comedia en un acte y en vers

LUCREZIA BORGIA

escrita per FRANCISCO X. GODO

qual preu corrent es lo de UNA PESSETA

(1) Caduca als vuyt dias ó avans si s' agotan 'ls exemplars.

LITOGRAFIA BARCELONESA

SANT RAMÓN, 6. - BARCELONA

Teatro de Novetats

LES PERREN

LES MORRIS MORRIS

MR. CHASSINO

TOM DAVIS CHAMPION CYCLISTE

CAKE WALK

MORRIS

MISS BARTHO

MR. DE LION

Mlle DELAGARDE

Bonich, notable succès que 's pot veure á Novetats, (transformat en Varietés) per artistas consumats.